

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση: Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 - Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr

**Μήνυμα του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Νίκου Φίλη,
για την Ημέρα Μνήμης των Θυμάτων του Ολοκαυτώματος**

Η 27^η Ιανουαρίου καθιερώθηκε διεθνώς ως Ημέρα Μνήμης των Θυμάτων του Ολοκαυτώματος, με ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών το 2005, εξήντα χρόνια μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Είχε προηγηθεί, το 2002, ανάλογη απόφαση των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, με πρωτοβουλία των υπουργών Παιδείας.

Η 27η Ιανουαρίου του 1945, συμβολική χρονολογία για το τέλος του Ολοκαυτώματος, ήταν η μέρα που ο σοβιετικός στρατός έφθασε στο Άουσβιτς. Τότε απελευθερώθηκε το στρατόπεδο που θεωρείται εμβληματικός τόπος της συστηματικής και μαζικής εξόντωσης των Εβραίων και των Τσιγγάνων της Ευρώπης, κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Εδώ δολοφονήθηκαν σε θαλάμους αερίων και με βάνανυση μεταχείριση περισσότεροι από ένα εκατομμύριο κρατούμενοι.

Ο όρος Ολοκαύτωμα δηλώνει την ολική καταστροφή, τη δολοφονία σχεδόν έξι εκατομμυρίων Εβραίων της Ευρώπης από τους Ναζί. Επρόκειτο για γενοκτονία, δηλαδή για την προσχεδιασμένη προσπάθεια να εξολοθρευτεί ένας ολόκληρος λαός. Η ιστορική ιδιαιτερότητα της γενοκτονίας των Εβραίων, έγκειται στο πρωτοφανές γεγονός ότι οι Εβραίοι κυνηγήθηκαν σε ολόκληρη την κατεχόμενη από τους Γερμανούς Ευρώπη για να εντοπισθούν, να διαχωριστούν, να εκτελεσθούν ή να εξαναγκασθούν σε εκτόπιση στα στρατόπεδα με μοναδικό σκοπό τη δολοφονία τους.

Στην επέτειο της απελευθέρωσης του Άουσβιτς το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων καλεί την εκπαιδευτική κοινότητα από κοινού με τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναλογισθούν τη σημασία του Ολοκαυτώματος ως ρήγματος στην ιστορία και στον πολιτισμό μας. Αν το εκπαιδευτικό μας σύστημα στοχεύει στη διαμόρφωση προσωπικοτήτων ικανών να στοχάζονται με διαύγεια και αίσθημα ευθύνης, η σημερινή επέτειος μνήμης μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για την καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης. Καλλιέργεια, επίσης, της πολιτικής ευαισθησίας που θα κάνει τους μαθητές και τις μαθήτριες εναργείς στην υπεράσπιση των δημοκρατικών αρχών, στον αγώνα κατά του ρατσισμού, του αντισημιτισμού, της μισαλλοδοξίας, των προκαταλήψεων και των διακρίσεων. Η ιστορία της εξόντωσης των Εβραίων της Ευρώπης, υπήρξε ιστορία ακραίας ανθρώπινης βίας και πόνου, έργο εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων που επέτρεψαν να συντελεστεί κάτι τέτοιο. Στην φρίκη του πολέμου και των διωγμών η αδιαφορία καταδίκασε σε θάνατο ενώ η αλληλεγγύη μπορούσε να σώσει ζωές, διασώζοντας έτσι και θεμελιώδεις αξίες του πολιτισμού μας: την αξιοπρέπεια του ατόμου, τον σεβασμό του άλλου. Υπό αυτήν την έννοια, το Ολοκαύτωμα δεν αφορά μονάχα τους Εβραίους αλλά όλους όσους μοιράζονται το παρελθόν και τις αξίες του δημοκρατικού πολιτισμού μας.

Το Ολοκαύτωμα είχε παγκόσμιο αντίκτυπο αλλά συντελέστηκε στην πολιτισμένη Ευρώπη και την αφορά πρωταρχικά. Στην Ευρώπη επινοήθηκε και τέθηκε σε εφαρμογή το

σχέδιο μιας νέας τάξης πραγμάτων που στηριζόταν στην ιεραρχία των λεγόμενων φυλών και στην κυριαρχία της μίας από αυτές πάνω στις άλλες, με τη δολοφονία όσων θεωρούνταν διαφορετικοί. Στην καρδιά της Ευρώπης έγινε πράξη η σταδιακή εφαρμογή των διακρίσεων, των εκτοπίσεων και της εξόντωσης των Εβραίων. Η ελληνική ιστορία ως κομμάτι αυτής της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας ιστορίας δεν αποτέλεσε εξαίρεση. Στην Ελλάδα πριν από τον πόλεμο ζούσαν περισσότεροι από 75.000 Εβραίοι σε μικρές ή μεγαλύτερες κοινότητες. Αφανίστηκαν σχεδόν ολοσχερώς οι κοινότητες της Θεσσαλονίκης ή των Ιωαννίνων, διασώθηκαν όλοι οι Εβραίοι στη Ζάκυνθο, πολλοί στην Κατερίνη, στο Βόλο και στην Αθήνα. Κάποιοι διέφυγαν, πολλοί κατόρθωσαν να σμίξουν με τους αντάρτες για να πολεμήσουν μαζί τους ενάντια στους Γερμανούς, κάποιοι βρήκαν καταφύγιο χάρη στην αλληλεγγύη και τη συμπαράσταση των συμπολιτών τους, άλλοι προδόθηκαν και έγιναν αντικείμενο εκμετάλλευσης από αυτούς. Ωστόσο, για τους Έλληνες Εβραίους, ο βίαιος ξεριζωμός ήταν ο κανόνας καθώς η συντριπτική τους πλειονότητα εκτοπίστηκε και εξοντώθηκε στα στρατόπεδα του Γ' Ράιχ. Από τον Μάρτιο έως τον Αύγουστο του 1943 αφανίστηκε η πολυπληθής ιστορική κοινότητα της Θεσσαλονίκης, ενώ το 1944 κλιμακώθηκαν οι εκτοπίσεις από το Διδυμότειχο έως την Κέρκυρα, την Κρήτη και τη Ρόδο. Όταν η χώρα απελευθερώθηκε λιγότεροι από 11.000 Έλληνες Εβραίοι είχαν επιζήσει.

Στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος, η διδασκαλία του Ολοκαυτώματος εγείρει ζητήματα παιδαγωγικά και ηθικά. Αφορά την μακραίωνη, πλούσια ιστορία των εβραϊκών κοινοτήτων στην Ελλάδα και αποτελεί βασικό σημείο στη διδασκαλία της ιστορίας του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Αφορά επίσης, την παγκόσμια αλλά και την ελληνική ιστορία του αντισημιτισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Αναδεικνύει τους κινδύνους που ελλοχεύουν από την καταπάτηση των δημοκρατικών αρχών και από την αδιαφορία για την οδύνη των γειτόνων. Με τη βοήθεια του κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, ανατρέχοντας στην πλούσια βιβλιογραφία και επισκεπτόμενοι τα εβραϊκά μουσεία, οι καθηγητές και οι καθηγήτριες μπορούν να προετοιμαστούν ώστε να είναι σε θέση να καθοδηγήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες, ανάλογα με την ηλικία τους, στη μελέτη της ιστορίας και στον στοχασμό γύρω από το Ολοκαύτωμα και τις συνέπειές του.

Οφείλουμε, όμως, όλοι, μαθητές και μαθήτριες, δάσκαλοι, καθηγητές και γονείς, να σκεφτούμε εξίσου και το μονοπάτι που οδήγησε στο Ολοκαύτωμα, ιδιαίτερα τώρα που ο ρατσισμός και ο αντισημιτισμός κάνουν ξανά την εμφάνισή τους στην Ευρώπη. Ο καπνός των κρεματορίων ήταν η κατάληξη μιας πορείας που άρχισε με λόγια. Λόγια που ξεχώριζαν τους ανθρώπους, που στιγμάτιζαν εκείνους που δεν ανήκαν στην πλειοψηφία, που ζητούσαν από απλούς πολίτες να περιφρονούν, να φτύνουν και να προκαλούν δεινά σε συνανθρώπους τους γιατί αυτοί οι συνάνθρωποι δεν ήταν άνθρωποι αλλά «παράσιτα» ή «αντικοινωνικά» στοιχεία που μόλυναν την υγιή κοινωνία. Λόγια που ξεκίνησαν ως απόψεις κάποιων ακραίων αλλά που έσπειραν το σπόρο που κάρπισε όταν η οικονομική κρίση τσάκισε την κοινωνία και γέμισε απόγνωση τους ανθρώπους.

Σήμερα, το παράδειγμα των Ελλήνων Δικαίων των Εθνών, δηλαδή των Ελλήνων που μέσα στην Κατοχή διακινδύνευσαν τη ζωή τους για να σώσουν την ζωή των συμπολιτών τους που ήταν Εβραίοι, είναι ένα φώς ελπίδας που δείχνει σταθερά την οδό της αρετής και της δημοκρατίας. Ας το ακολουθήσουμε.

**Ο Υπουργός Παιδείας,
Έρευνας και Θρησκευμάτων**

Νίκος Φίλης